List 46. **NOVICE** Tečaj XXVXII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 12. novembra 1879.

Obseg: Shod vinorejcev in vinska razstava na Dunaji. (Dalje.) — Kako pomagati drevju po snegu polomljenem? — O sadnih sušilnicah. (Konec.) — Gospodarske novice. — Nova knjiga o slovanstvu. — Govor grofa Hohenwarta o adresni debati. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Shod vinorejcev in vinska razstava na Dunaji.

Poroča prof. Povše.

(Dalje.)

Iz poročila gosp. Leibenfrosta posnamemo sledeče:

Vprašanje: „Katero priprosto oskrbovanje ali ravnanje z vinom se more malemu vinorejcu priporočati, da izdeluje vino pripravno za vspešno vinsko kupčijo?“ je rešil sè sledečimi nasveti:

1. Naj se vpeljujejo boljša trtna plemena, iz katerih se sladkejši mošt dobiva in po takem tudi močneja vina, kajti le taka imajo v kupčiji, posebno v izvaževanju večo veljavo.

2. Naj se vinorejci ne prehité s trgatvijo, ker za 14 dni pozneje trgano grozdje se obogati s sladkorjem (cukrom) in nasprotno dokaj izgubí na kislini.

3. Naj se zasaja več črnih grozdnih plemen, ker kupčija s črnim vinom je boljša in gotoviša.

4. Naj skrbijo vinorejci za dobre hladne podzemeljske vinske hrame, in sploh za umno kletarstvo, ker le s takim moremo narejati žlahno vino.

Ko so razni govorniki v enakem smislu govorili, predlaga ravnatelj Roth, da treba v prvi vrsti skrbeti zato, da bodo vinorejci imeli priliko izuriti se v umnem kletarstvu. Kako neki hočemo zahtevati, da bi naši priprosti vinorejci umno kletarili, če niso imeli nikdar prilike v tej stroki izučiti se!

Ker je, kakor so vsi govorniki soglasno trdili, od umnega kletarstva vse odvisno, zato je treba skrbeti za glavni pogoj vspešnega napredka v kletarstvu, in to moremo le doseči spodukom. On nasvetuje tedaj:

Sl. kmetijsko ministerstvo naj se naprosi, da prav zdatno podpira popotno poučevanje o vinoreji ter da mnogo popotnih učiteljev med vinorejce pošilja, ker le tako bo mogoče, da se tudi odrasli vinorejci seznanijo s potrebnimi vinorejskimi vednostmi. Ob enem naj visoka vlada skrbí za to, da se med vinorejce razdeli mnogo popularno spisanih knjižic o praktični vinoreji, kakor tudi, da naj razdeluje umna kletarska orodja med vinorejce.

Zbor soglasno odobri ta predlog, pa se tudi vjema z nasvetom dr. Muleja iz Maribora, ki nasvetuje, da bi se vrelni hrami priskrbeli s pečjó, katera je neobhodno potrebna v mrzlih jesenih, v katerih je toplina tako nizka, da mošt ne more popolnoma povreti.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske skušnje.

Kako pomagati drevju po snegu polomljenemu?

Kjer so večje ali manjše veje popolnem odkrhnjene, ondi so navadno videti skalaste rane, katere je treba gladko odrezati in potem uplivanju zraka pot zapreti z drevesnim voskom ali drugo prikladno robo, na pr. z ilovico, kateri se je bilo kravjeka primešalo. — Marsikatera veja ni popolnem odlomljena; še visi s skorjo, lubom in strženom na drevesu, vsaj nekoliko. Takih vej ne kaže takoj posekati, ampak mogoče jih je previdno v prejšnjo lego spraviti nazaj in pritrditi in ohraniti. — Ako so drevesa izgubila po več vej, tedaj je najboljše, ako se prirežejo tako, kakor se dela pri pomlajevanji dreves. — Podrta, na pol izdrta drevesa je treba brž postaviti in podpreti, ker se vsled tega popravka skoro vselej zopet prav lepo primejo. Če bi ovo delo nagli mraz zabranil, naj se pa drevesa pokrijejo ob ranjenih vejah in korenini s slamo, listjem ali steljo in se naj čaka, da nastopi topleje vreme, kedar jih bo mogoče vzravnati in pokonci postaviti. — Kdor bo po tukaj navedenih nasvetih ravnal, ta bo gotovo marsikatero drevo pogina otel.

O sadnih sušilnicah.

Piše slapenske vino- in sadjerejske šole vodja R. Dolenec.

(Dalje in konec.)

Kar mi v Göthejevi sušilnici še posebno ne dopada, je železni med lésami vmeščeni vlak, kateri na enakomernost sušenja gotovo ravno tako neugodno vpliva, kakor vplivata neugodno obadva v Lucasovi.

Prošlo leto obrodile so zopet v reški dolini češplje prav dobro in gospod Leopold Dekleva naprosil me je zopet, da mu kako dobro v veliki meri sušečo sušilnico nasvetujem, ker sicer bi ne vedel, kaj početi z jako obilim pridelkom. No, Lukasove sušilnice mu po lastni skušnji nisem mogel več priporočati, Göthejeve pa tudi ne, marveč obljubil sem, da hočem stvar dobro premisliti ter po tem nov načrt sušilnice napraviti. Načrt je bil kmalu končan, sušilnica po tem kmalu sezidana pa tudi do dobrega izkušena, kajti g. Dekleva posušil je blizo kmalu končan, sušilnica po tem 300 starih centov frišnih češpelj, katere so 80 centov suhih dale in to po štiritedenskim neprestalem sušenju. Suhe češplje bile so lepe in okusne tako, da bi ne bile mogle boljše biti. Koliko da je sušilnica stala,

ne vem do dobrega, kajti nisem je sam zidal, in gosp. Dekleva si pa tudi ni vsak krajcar zapisal; vendar mi je pa rekel, da je potrosil okolo 300 gld., a to v svojo popolno zadovoljnost.

Ako se je toraj ta sušilnica za enega velikega posestnika za dobro izkazala, gotovo ne bode odveč, z njeno konstrukcijo tudi druge posestnike soznaniti.

V ta namen podajam tukaj čitateljem „Novic" nje popis z razjasnilno podobo njenega čêla (glej podobo 1.), podolznega preseka (glej podobo 2.) in temelja (glej podobo 3.).

Podoba 1.

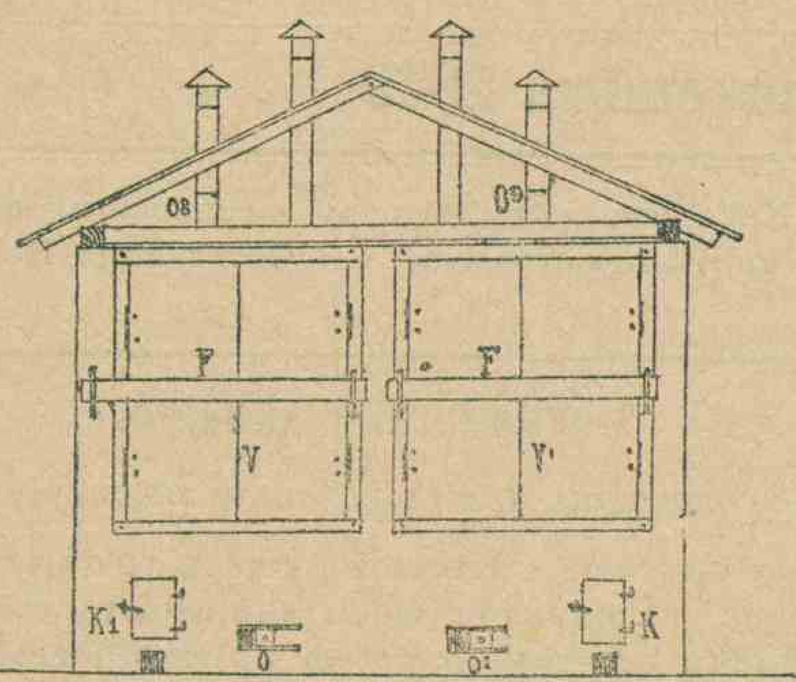

Podoba 2.

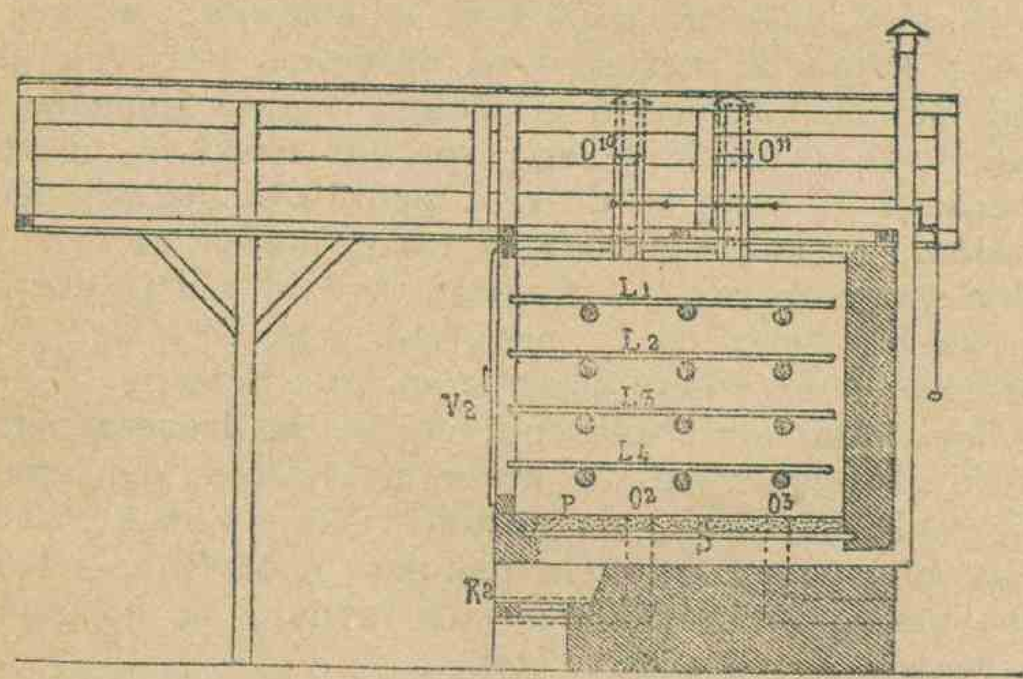

Podoba 3.

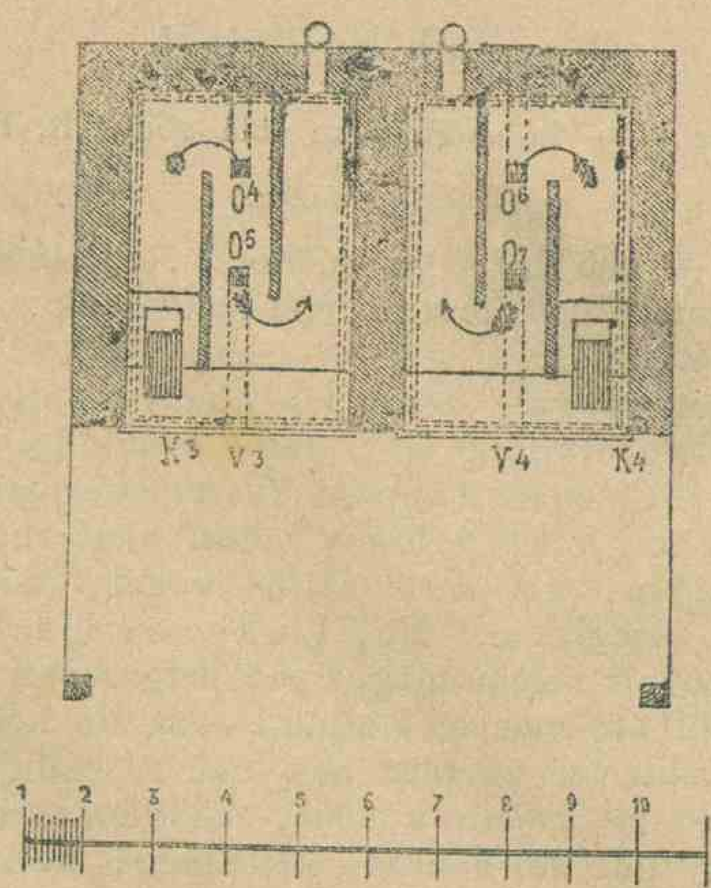

Cela njena sostava je gotovo tako priprosta, da jo uže podobe dovolj razjasnujejo in da more prav natančni popis odpasti. Bolj površen je sledeč.

Sušilnica obstojí iz dveh sušilnih prostorov (V, V^1, V^2, V^3, V^4), katera skupaj popolnoma prosto stoječo majhno hišico vstvarjata. Pred sušilnico samo podaljšana je njena streha za toliko, da se more pod njo vse sušilno delo, tudi ob času dežja, prav brez vse zapreke in škode vršiti. Kurišče (K, K^1, K^2, K^3, K^4) je popolnoma tako, kakor pri Lukas-ovi za večja posestva namenjeni sušilnici, torej ne tako, kakoršno vidimo v Lukasovi sušilnici za cele srenje. Pokrito je z železno ploščo S (pod podobo 2.), katera sušilnici za talo služi. Pod to ploščo more zubel (pod podobo 3.) trikratno pot narediti, predno more po dimniku na prosto bežati. Železna plošča posuta je čez in čez s peskom P (pod podobo 2). Namesto z drago železno ploščo, pokriti se more kurišče tudi s tako zvanimi frankolinskimi opekami, planetami. Ako se kurišče s takimi opekami pokrije, potem je se vé da potrebno, da zubel več kakor trikrat pod pokritjem pot sem in kje naredi, predno po dimniku zbeží; to pa je ravno prav, kajti to povišuje le bolje izkoristenje kurjave. Pokritje kurišča s tako opeko bi jaz tudi zaradi tega bolj priporočal, kakor pa pokritje z drago železno ploščo, ker je potem čiščenje vlekov pod pokritjem (kateri se vendar le lahko s pepelom zalestijo) kaj lahko mogoče; vsaj se posamezne opeke veliko lože odzdignejo, kakor pa cela velika železna plošča.

Sušilni prostor sam je iz vzrokov, kateri so bili uže navedeni, brez vseh vlekov. V njem vidimo le 4 velike in dovolj močne lése (L^1, L^2, L^3, L^4 pod podobo 2.), katere na dovolj močnih lesenih, pa z železom okovanih valjarjih tečejo.

Za dovažvanje suhega zraka v sušilnico je skrbljeno z vleki (O, O^1, O^2, O^3, O^4, O^5, O^6, O^7 vseh treh podob); za odpeljavanje vlažnega zraka iz sušilnega prostora, je pa skrbljeno z vleki (O^8, O^9, O^{10}, O^{11} pod podobo 1. in 2.). Prvi kakor drugi, se dado s pomočjo posebnih zapahnic bolj ali manj zapreti ali pa tudi odpreti.

Tako napravljena ventilacija — sprememba zraka — je tako ugodna, da ni potrebno češpelj med sušenjem prebirati, ampak jih le enkrat v štiri in dvajsetih urah tako preložiti, da pridejo najvišje lése najniže, najnižje pa najviše. Pokrit je sušilni prostor ali z dvojnim, na križ zbitim lesenim pokrovom, ali pa tudi s prav tankim obokom. Nad eno kakor drugo pokritje je koristno peska natrositi.

Vrata sušilnice obstojé tudi iz dvojnih, čez križ zbitih desk, zaprta so prosto z zapahom F. F. 1. pod podobo 1.

Mero, po kateri je ta načrt risan, predočuje nam podoba 4.

Gospodarske novice.

Koliko je ovac na vsem svetu?

V Evropi je po najnovejših statističnih poizvedbah okoli 190 milijonov ovác; od teh jih je na Ruskem okoli 48 milijonov, — na Angleškem 32 milijonov, — v Nemčiji 25 milijonov, — na Francoskem 24 milijonov, — na Španjskem 22 milijonov, — v Avstriji 20 milijonov, — na Laškem, Grškem, Švedskem, Danskem itd. skupaj okoli 18 milijonov. Razen Evrope jih je v Avstraliji 62 milijonov, — v južni Ameriki 60 milijonov, — v severni Ameriki 50 milijonov, — v južni Afriki 16 milijonov, — v centralni Ameriki 6 milijonov, — v Turčiji, severni Afriki, Perziji itd. 65 milijonov, — v vzhodni Indiji in Kini 35 milijonov. Po tem takem je na vsem svetu 480 do 500 milijonov

ovác. Ker je na svetu čez 1000 milijonov ljudí, tedaj pride na vsacega človeka pol ovce.

Nova knjiga o slovanstvu.

* *Les Nationalités Slaves* („Slovanske národnosti"), spisal Korczak-Branicki (poljski grof, francoski državljan). Devet pisem jezuitu Gagarinu (nekdanjemu ruskemu plemenitažu in diplomatu). Pariz, 1879. 399 straní. Tako se zove knjiga, ki je nedavno „Novicam" došla iz Pariza.

To na mnogo straní zanimivo delo odmerja vsem Slovanom skupaj le prvih 72 straní, a drugih 327 straní kaže bolj ali menj sovražno narisane slike o Rusih in Nemcih iz politične in verske zgodovine in sedanjosti Poljske in Ruske, tako, da je človeku težavno spoznati, čemú je knjigi naslov: „Les Nationalités Slaves".

A navzlic vsemu temu veje v omenjenem delu gorak slovansk idejalizem, kateri, ne jemajoč ozir na realizem, prorokuje, da se ima skoraj pridružiti nemška Avstrija véliki nemški državi Hohencolernski, in nam obeta, da bode temu združenju neizogibna posledica revizija političnega zemljevida Evrope, in na podlagi civilizacije in avtonomije národnosti vsemu sad federacija evropskih držav med seboj.

Pri tej reviziji evropskega zemljevida ima poleg vseh drugih národov slovanski v različnih svojih odraslikih najti popolno pozornost in biti zadovoljen, in sicer tem načinom, da se ustanovi slovanska pentarhija, katero si jo misli poljski pisatelj tako-le: 1. Česko in Moravsko, 2. Poljsko, 3. Rusinsko, 4. Rusko, 5. Srbsko s Hrvatsko, Kranjsko, Istro, Dalmacijo, Bosno, Hercegovino, Črnogoro in Bolgarijo.

Ker človeku na tem svetu ni dano najti pravednosti in popolnosti, zato si je od nekdaj stvarjal vzore, nebesa v svojih domišljetinah. Ravno takó je stvaril grof Branicki slovansk vzor (zmoto nazivajo nemški realisti vzor), v katerega naj Slovani zaupljivo povzdigajo svoje oči. Ta neprestana stvaritev vzorov je dala nemškim realistom povod, da so izrekli: „Zmota (vzor) je človeku potreba, kateri se ne odpové po nikaki ceni." Se li ne ziblje tudi naš poljski rodni brat v taki zmoti? Je li res možno in verjatno, da v boju na življenje in smrt med Rusi, Italijani in Francozi od jedne straní (kajti alijanco Rusije s Francijo hvali pofrancozeni Branicki kot jedini zdravilni pripomoček) med Nemci, Angleži, Madjari, Turci, Arabi, Grki, Rumuni in Albanezi pa na drugi stranič lovekoljubje zmaga kruto, nikakih ozirov poznajoč natvoro in da potem zasije zlata dôba ljubezni in pravednosti?

Komur ni moči živeti brez zmote, naj se vdá tej prevari. Mi za kaj tacega nimamo potrebne fantazije.

A kar je nam Slovanom po Kranjskem in Primorskem hvaležno pripoznati, je to, da grof Branicki takoj na prvih straném svojega dela odločno prostestuje zahtevi Italijanov, kateri želé prisvojiti Italiji Trst in Pulj in deželo do juliških alp, po tem taktu velik kos idejalne Slovenije, kakor tudi vso Istro. Ako je tudi istinito, kar poroča pisatelj o pogrešani solidarnosti Slovanov iz minolih časov, vendar ni menj istinito, da se solidarnost, to jednakočasno tripanje vseh slovanskih src, vselej javi, kedar pretí kteremu slovanskemu rodu nova nevarnost od te ali one straní. Najboljši dokaz o tem je protest uže mnogo let v Parizu bivajočega Poljaka Branickega proti zgoraj omenjenemu kazni vrednemu napadu razvajenih, nenasitljivih Italijanov.

Grof Branicki gotovo ni prezrl, da dobroznani italijanski filolog Gubernatis njega knjigo strogo kritikuje in sicer v znanstvenem glasilu „Nuova Antologia" (dne 15. septembra), katera izhaja v Rimu. Ta mili, vsega spoštovanja vredni italijanski pisatelj stojí odločno v taboru Rusov, hvali njih veliko družnost, prisrčnost in ljubeznjivost in jih sijajno brani napadov Poljakov. Al nasprotno zviti Italijan preskoči oni del knjige Branickega, kateri poroča o Trstu in Istri ter hudó prijemlje Nemce, ker igrajo v Primorji in Dalmaciji gospodarje, če tudi tam živi kakih dve sto tisoč Italijanov, a Slovanov ne omenja niti z jedno besedico, kakor bi ne hotel čuti, da od Maribora (rojstvenega mesta slavnemu zmagalcu Tegethoffu) in Temišvara, nepretrgano do Čevdata, Trsta, Pulja in Bara od skoraj predzgodovinske dôbe stanuje na milijone Slovenov in Srbo-Hrvatov, kateri se ne bodo nikdar odpovedali primorskemu obrežju.

To potezanje Italijanov za Ruse nam južnim Slovanom ne sme biti malo važno, kajti spominja nas ob enem živahnosti, s katero je nekoč Bismark v svojem velikem govoru o Poljacih v pruskem deželnem zboru branil Rusijo napadov Poljakov. Vidi se, da potreba zveze Nemcev z Italijani jih sili učiti se ruske zgodovine in zagovarjati Ruse.

So li Rusi Italijanom res obljubili, da, ako pride do evropskega požiga, žrtvujejo Slovane v Kranjski in Primorski tako, kakor je nekdaj žrtvovala Italija Nizzo in Savojsko? Potem je prav, da to pot stojé vsi Nemci na naši strani in nam pomagajo braniti se Italijanom, kakor smo jih branili često tudi mi Francozov in napósled Dancev. Ako tudi so še nasprotja med Slovani in Nemci, v tem so gotovo vsi edini, da hoté združeno to pomorsko okrožje braniti do zadnje kaplje krví proti nesramni požeruhnosti Italijanov.

Naj dakle Sloveni nikoli ne zabijo, da je v okviru habsburške monarhije „tržaško vprašanje" pred vsem vprašanje slovensko, kajti ako izgubí monarhija Trst, izgubí ob enem tudi malo ne polovico slovenskega ljudstva. V habsburški monarhiji ima Sloven pravico, na národnem polji ostati Sloven, a pod Italijo bi moral na političnem in národnem polji Slovan biti Italijan.

Druge zanimive obile vsebine dela Branickega nam tù ni moči razpravljati, a knjigo to toplo priporočamo vsem prijateljem etnografskih in zgodovinskih studij; toda zamolčati nam ni moči, da grof Branicki pripisuje propast Poljske največ vplivu jezuitov!

Naposled nam je še prositi grofa Branickega, da, kakor on dolží etimologijo krivo premnogih etnografskih zmot, naj bi se tudi politične kemije ne držal preveč enostransko. Čiste nemešane krví sploh nismo Evropci, niti Rusi, niti Poljaci, niti Francozi, niti Nemci, zato ni treba se nikomur ponašati s tem, kajti antropologija učí, da ravno mešanje krví ima najlepše vspehe. Zatorej bi sedaj vsem ljudem, zvlasti še Poljakom in Rusom, priporočali „mir in ljubezen", in s tem se poslavljamo od ljubeznjivega grofa Branickega.

Trst, oktobra meseca 1879.

Politične stvari.

Govor grofa Hohenwarta
o adresni debati.

(Po stenografičnem zapisniku.)

Adresna debata o začetku nove sesije, zlasti v novovoljenem zboru je pravilno tisti trenutek, v katerem različne stranke razodenejo svoje programe. To se je v tej zdaj dokončani adresni debati v polni meri zgo-

dilo; pričel se je boj med desnico in levico, ki je dosti jasno razkril različno stališče obeh strank, razplela se je obširna obravnava o političnih dogodkih od začetka ustavnega življenja do danes, naštevala so se celó dela posamesnih oseb. Pa ne samo preteklost, ampak tudi prihodnost je bila dejana v pretres; govorilo se je tudi že o državnem proračunu, ki danes še ni na vrsti, — zakaj, to mi je neumevno, ker budget ni naše delo. (Dobro! dobro! na desni.) O budgetu se bodemo menda še dosti razgovarjali. Slavna zbornica mi bo pritrdila, da ne morem na toliko obširne ugovore enako obširno odgovarjati, kajti to bi predolgo trpelo, in presega tudi moje slabe moči. Omeniti hočem med drugim le en prizor, o katerem je bilo že več razgovarjanja. Nek govornik desne stranke je v včerajšnji seji neke ostre, in naj naravnost rečem, nezaslužene besede, izustil (dobro! dobro! na levi), ki so nasprotno stran morale žaliti, naša stran pa jih obžaluje. (Dobro! na desni.) Mislim pa, da moža, ki svojo domovino iskreno ljubi in to domovino po svojih nazorih oškodovano vidi, ko po dolgem prestanku zopet v zbornico stopi, ne smemo zarad tega preostro soditi. (Dobro! na desni.)

Gospôda moja, ne bom se spuščal v veliki boj med obema strankama; adresa, ki jo imam zagovarjati, se ogiblje državopravnega prepira in išče le sprave in porazumljenja po željah prestolnega govora. (Dobro! na desni.) Odbijati hočem le napade na adreso samo, kakor jo predlaga večina odsekova.

Če hočemo adreso pravično presoditi, moramo se vstopiti na stališče naše zbornice. Zato naj mi bo dovoljen pogled na preteklost.

Oni gospodje, ki so bili uže leta 1873. udje te zbornice, se bodo gotovo še spominjali, kako je tačasni poročevalec povzdigoval ustavoverno stranko in kazal na veliko večino, ki so jo ustavoverci dosegli po direktnih volitvah, in kako brezobzirno — tako se je sam izrazil — je postopal z manjšino. Se ve, da tisti poročevalec ni pomislil, da mnogi poslanci niso hoteli v zbornico priti, in da ustavoverna večina je le zato tako velika bila. Zdaj so ti poslanci prišli, in mi imamo večino. Jaz pa se ne bom tako obnašal, kakor tačasni poročevalec, in ne bom manjšine preziral in v nič deval. Vendar pa ne smem in nočem tega trpeti, da bi nas nasprotniki zdaj v nič devali, kakor so uže poskušali (dobro! na desni), kakor je to zlasti storil poslanec dunajskega Leopoldovega predmestja. Tega govornika po pravici bolí, da je njegova stranka v manjšini, zato našo stranko predstavlja kot neko zmes, ki ne more dolgo skupaj ostati. Ker pa v to, kar trdi, sam ne veruje, zato je skušal Čehe in Poljake od nas odlušćiti s prilizovalnimi besedami. (Dobro! na desni.) Pri tem pa ga je spomin zapustil. Poljakom je rekel, da ne bodo mogli s Čehi hoditi o vnanjih vprašanjih, a pozabil je, da je on sam nekdaj za okupacijo Bosne govoril, zdaj pa je zvezan s stranko, ki je bila zoper okupacijo. (Veselost.) Gospôda moja, odgovori od vseh straní so pokazali, da se je gospod govornik trudil, razpor med nami zasejati. Na desni strani je pa še tretja frakcija, kateri ud tudi jaz imam čast biti. Te frakcije si gospod poslanec ni upal lotiti se; on je ne vé kako prijeti, ker je ne razume. Nadjaje se, da se bo tudi nam še kedaj dobrikal, hočem gospodu govorniku povedati, zakaj nas ne razume. Med nami iščejo vsake vrste politikarjev, samo — konservativcev ne. Naša frakcija je svojo edinost v šestih letih uže vtrdila, a tega gospodje nočejo videti, in nalašč nas popisujejo neko zmes raznih elementov. Za gospode, ki so se iz različnih vzrokov na levo vsedli, naj so naprednjaki, liberalci, Nemci, Italijani ali Rusini in če tudi se med sabo prepirajo o principih, imajo le eno ime — liberalci so. Pri nas pa nečejo priznati skupnega imena konservativcev, ampak ločijo nas po narodih, po stanovih in celó po obleki, ter nas zovejo klerikalce, narodnjake, fevdalce. (Veselost na desni.) Tako se zunanjemu svetu predstavlja zborova večina kot zmes raznih manjšin. Da bi gospod poslanec Leopoldovega predmestja to pomislil, bi nas morda lože umel.

Še v eni zadevi moram imenovanemu gospodu govorniku odgovoriti. Omenjeni gospod poslanec je namreč tiste gospode ministre, ki so uže v prejšnjem ministerstvu bili, opozoril, da naša adresa napada prejšnjo vlado. S tem je hotel stare ministre zoper nas nabujskati. Pa mi ne napadamo osob prejšnje vlade, ampak prejšnjo sistemo (dobro! na desni), in sicer sistemo prejšnje večine, in grehe te prejšnje večine bi gospod govornik rad zvalil vse na prejšnje ministerstvo. (Dobro! na desni) Da bo pa gospod govornik vedel, kako stojí naša stranka s sedanjim ministerstvom, mu hočem povedati, da nismo ž njim solidarni, da ga pa hočemo podpirati, dokler ostane zvesto svoji nalogi, dokler hoče dosezati notranji mir in splošno spravo med narodi. (Dobro! na desni.)

Vkljub vsemu kritikovanju je današnja večina drugačna od prejšnje, zato mora tudi adresa drugačna biti. Adresa odsekove večine je res drugačna, pa povdarja svoje stališče jako zmerno in rahločutno. In ker se to tajiti ne dá, borí se nasprotna stranka, ne zoper to, kar v adresi zapisano stojí, ampak zoper to, kar hočejo oni sami videti v tej adresi in kar so sami va-njo položili. Ker sedanjost ne daje povoda za nasprotje, iščejo se taki povodi v bodočnosti. Bodočnost pa je neznana, popiše se lahko, kakor kdo hoče; zato naši nasprotniki prerokujejo in kričijo: „ustava je v nevarnosti!“ Prerokovati se vse dá, in prerok ni nikdar v nevarnosti: če se slučajno zgodí, kar je prerokoval, potem ima slavno ime preroka; če se pa ne zgodi, ima pa še večo zaslugo, češ, da je nevarnost še o pravem času odpodil s svojim svarilom. (Veselost.) Prerok je tedaj zmirom na dobrem, al vesten mož vendar ne bo po nepotrebnem ljudí strašil in takih rečí prerokoval. (Dobro! dobro! na desni.)

(Konec prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Rusije 19. okt. —η. (Dalje.) — Častitim čitateljem je menda večidel znano, da je Rusija prepreżena s kanali, ki vežejo vse veče reke, katere se zlivajo v baltiško, v belo, v kaspiško, v azovsko in v črno morje. Na popravljanje in razširjanje teh kanalov je vlada letos naznačila 8 milijonov rubljev. Tudi luke se marljivo popravljajo in pripravljajo. V Libavi dela čez tisoč delavcev, zazidali so uže $2^1/_2$ milijona rubljev in bodo menda še toliko. Da se baltiška luka predela v trgovsko luko, je vlada letos tudi naznačila 5 milijonov; tudi tega dela so se uže poprijeli. V plitvem morju med Kronštatom in Petrogradom kopljejo globok in širok kanal za največe morske ladije. Taganrog na azovskem morji ima tudi plitvo luko, tudi tam bodo skopali 4 milje dolg globok morsk kanal. Vse to je sicer drago, al koristno je in splačalo se bo bogato. Ko so Vindavci videli, da se razsirjate luki libavska in baltiška, so podali ministerstvu prošnjo, da naj se reka Njeman po kanalu zveže z njihovo rečko Vindavo. Prec se je sestavila komisija, ki je to stvar pregledala ter je sporočila, da kanal za take ladije, kakoršne plavajo po Njemanu v Rusiji, je mogoče skopati, a da se cilj doseže, je treba polovico Njemanove vode po kanalu spustiti v reko Vindavo. Ko so pruski Tilžanje to izvedeli, so se prestrašili, češ, da njihovi mlini bodo ostali na suhem in tako prošnjo so oni napisali knezu Bismarku, da

bi njegova diplomacija ruski projekt razrušila. Pravijo, da Bismark se je res vstopil za mline svojih Tilžanov. V resnici pa tilžki mlini bi ne ostali brez vode, ampak ostali bi brez ruskega žita. Stvar je namreč taka-le: Po Njemanu se splavlja v Tilzen ruski les, ki ga Tilžanje melejo ter moko tudi v Anglijo in v Francijo prodajajo. Vse to bi potem po kanalu plavalo v rusko Vindavo, a Tilžanje bi ostali brez kupčije, ki jih edina redi. Če Rusija res odloči kopati ta kanal, bo Bismark gotovo napel vse svoje diplomatične žile in popisalo se bo mnogo papirja za polovico Njemanove ruske vode. — Vlada je naznačila 450 tisoč rubljev za preiskavanje stare struge reke Amu-Darje, ki jo hote obrniti od aralskega v kaspiško morje. Ako pomislimo, da se je leta 1873. Anglija vmešavala v rusko-hivinsko vojsko, katera jo tako malo zadeva, kakor Rusijo anglo-suluška vojska, lahko za gotovo rečemo, da se bo tudi v to stvar vmešala angleška diplomacija. Pa Angliji se bo lahko reklo, da Amu-Darja ne teče iz aralskega jezera v Afganistan, ampak iz Afganistana v puščavo aralskega jezera. Anglija tedaj tega kulturnega dela ne bo zabranila, kakor ni zabranila hivinske vojske. Vrh tega je ta projekt še jako važen, tako rekoč svetoven projekt. Znano je, da pred Bog vé koliko tisoč leti je bila vsa puščava okoli aralskega jezera in kaspiškega morja pod morjem kakor tudi vsa stepna dolina med kaspiškim in azovskim morjem, vse to prostranstvo je bilo tedaj morje, a zdaj je puščava in deloma step. Našel se je inženir, ne vrtoglavec, ampak mož delaven in resen, ki je vse te kraje natanko preiskal, premeril in izmeril, napisal brošuro ter jo podal ministerstvu. On dokazuje, da kaspiško morje je mogoče zvezati z azovskim po morskem kanalu, po katerem bi se kaspiško morje v 10 letih povišalo na dva sežnja in čez 10 let bi tedaj Astrahan, ležeči v Volgini delti, ležal na morskem bregu. Čez 100 let bi se kaspiško morje povišalo na vseh 12 sežnjev, kolikor leži zdaj niže od atlantiškega in tedaj tudi od črnega morja; Astrahan in nekatera druga mesta bi bilo treba uže čez 10 let prenesti više na griče, kjer bo čez 100 let nov morski breg. Amu-Darjo bi bilo potem veliko lože izpeljati v novo kaspiško morje, ki bi jej bilo bliže, a po kanalu iz azovskega morja bi plavale v kaspiško morje velike kupčijske in vojne ladije, kakoršne plavajo po sueškem kanalu. O tem projektu se je letos veliko pisalo in govorilo v Rusiji. „Moskovske Vedomosti“ pravijo, da ta projekt inženirja Bluema je prelepa misel in da je tudi izpeljatev njegova mogoča. Če je bila Rusija v stanu požrtvovati čez milijard rubljev in življenje in zdravje sto tisoč junakov za idejo, to je za osvobojenje balkanskih narodov od turškega jarma, od česar nima nikakoršnega materijalnega dobička, ampak le čast, zakaj tedaj bi Rusija ne mogla žrtvovati morda pol milijarda in 50 tisuč delavcev, da bi se izpeljalo tako važno kulturno delo? Al drugo vprašanje je, bi to delo res stalo samo toliko milijonov in toliko delavcev, kolikor jih je treba, da se kaspiško morje na 12 sežnjev poviša? Ne bo li to delo povod k strašnim vojskam? Ko je Leseps projektiral sueški kanal, so se mu Angleži posmehovali, Francozi so kanal kopali, Turčija je menila, da dobiček bo njen, a kanal je zdaj v angleških rokah. Rusija bi ne mogla se tako mirno podati, a Anglija bi vendar trdila, da azovsko-kaspiško morski kanal je svetovna, to je angleška pot, zakaj morje je svetovno, to je angleško; in druge dežele bi Angliji pritrdile, zakaj v panslavističnih rokah tak kanal, to ne gre, da bi ostal. Tedaj z Bluemovim kanalom ne bo še dolgo nič. Drugače je pa s projektom inženirja Danilova, ki ni tako grandijozen, pa vendar koristen, mogoč in praktičen. On hoče zvezati kaspiško z azovskim morjem po rekah Kumi, ki se izliva v kaspiško morje in Kubani, katere veči rokav se izliva v azovsko, manji pa v črno morje. Ali tudi tukaj bo treba vode iz tretje reke. Kuma je malovodna, a iz Atreka se po 50 milj dolgem kanalu lahko polovica vode izpelje v Kumo. Tak kanal za velike ladije ne bo, pač pa bo prav koristen malorečnim ladijam. Stroški se bodo splačali v kakih 20 letih in vrh tega se bo kumska stepa orosila ter bo postala dobro polje. Angleži se bodo smeli tako malo v kopanje tega kanala vmešavati, kakor na priliko v kopanje Gruberjevega kanala pri Ljubljani, a Rusija bo vendar imela vodno pot z ene strani od Petrograda in Arhangeljska, z druge strani od Varšave in Odese do Afganistana, kjer so si Angleži „Anglostan“ omislili. (Kon. prih.)

V Gorici 9. nov. — Danes imam 2—3 prav važnih novic; škoda, da so že stare. Pa ne, da bi spet z „vremenom“ začel?! Ne zamerite; — spet. Vérnih duš dan se je slabo obnesel, kakor lansko leto: dež, burja in po okoličnih gorah sneg; vse, kakor 16. oktobra. Take prikazni moramo v domačo kroniko zapisati, ker so izredne. — V nedeljo 2. t. m. je bila namestništvena komisija (v „Novicah“ že napovedana) na novem našem pokopališči. Bili so: namestništveni svetovavec g. Rinaldini, viši stavbeni svetovavec g. Baubella, zdravstveni svetovavec g. dr. Zadro in dva tržaška profesorja veščaka (v geologiji in kemiji). Kaj so gospodje našli, ni še znano; njihov presodek pride pozneje na svetlo. Prav primeren, res, je bil 2. dan novembra za pregledavanje pokopališčnega prostora. — Drugi dan novembra je pa tudi v nekem drugem obziru za Gorico imeniten; bil je dan moralne smrti tukajšnjega društva „Società di ginnastica“. Povod razpustu tega društva je bil govor predsednika g. dr. Nardini-a, ki ga je imel 25. okt. t. l. o priliki, ko je „ginnastica“ obhajala prvo svojo desetletnico. Novi namestnik g. De Pretis ne pozna šale v nekih rečeh. — Dne 4. t. m. zvečer je prišel g. namestnik v Gorico. V sredo je sprejemal oblastnije in korporacije. Tisti in drugi dan je obiskal dvoje zavodov — žensko bolnišnico usmiljenih sester in dekliško sirotnišnico na Gradu — in mnoge odlične osebe. V četrtek zvečer je bil v Henrik Ritterjevi hiši obéd, katerega so se udeležili prevzv. knez-nadškof in vsi tukajšnji načelniki. Tudi „corpus delicti“ — novo pokopališče — je gospod namestnik z županom ogledal. Srečni mrliči, ki bodo na tako imenitnem pokopališči počivali! — Časniki so prinesli te dni povabilo k naročbi na novi časopis, ki bode začel z novim letom v Gorici izhajati, to je „Cvetje z vrtov sv. Frančiška“. Kar mene veseli, ni le blagi namen tega časopisa, temuč tudi sprelepa pisava vabila in programa. Če bode — kakor se zanašamo — tudi list sam tako pravilno, gladko in jedrnato pisan, kakor program, porečemo, da je naš samostan na Kostanjevici to, kar so bili nekdaj samostani Benediktinovski — kulturno ognjišče („Culturstätte“) — kulturno ognjišče tudi v slovstvenem oziru. Da to ni malenkost, kažejo nam mnogi sestavki v nekaterih naših časnikih. Tako sem na pr. ni davno čital obliko „osvobajati se“ (od „osvoboditi“); dalje „predvčeranjem se x prizadeva“; „veliko ulogo igrati“ (= grosse Rolle spielen); „preveliko vero gojiti v kaj“ in tisuč druzih sramotnih reči. Takih „čudežev“ v našem slovstvu leta 1879. (devet in sedemdeset!!) ne vidijo tisti, ki se malomodro zaganjajo v — stvarnika vzvišene naše pisave. — Tedaj — tudi sè slovničnega stališča: Dobro došlo „Cvetje“! — 29. oktobra je imelo deželno šolsko svetovavstvo — od junija sem — prvo sejo. — Zadnji list „Soče“ od 7. dne t. m. je v prepoved dejan zavoljo dopisa „iz Istre“.

— Na tukajšnjem gimnaziji so razdelili te dni za 200 gold. obleke med uboge učence (iz zaloga za uboge). — Sinoči se je pričela v gledišči ôpera.

Iz Vipavskega 4. nov. — Lepo petje je velik dar božji. Ono kroti človeške strasti in oblažuje notranje čute slednjega človeka. Naj bo človek še tako surov in razburjen, lepa pesem ima to spretnost, da mahoma potolaži vsacega divjaka, še celó živali ljubijo lepo harmonično petje. — Ljudska šola ima lepo in težko nalogo, da uri nadepolno mladino v lepem petji. Kakor pa ima sleherni predmet v ljudski šoli tem boljši uspeh, čim boljši je ona preskrbljena z dobrimi učili, ravno tako smemo pričakovati, da bo národna učilnica tem bolje urila mladino v petji, čim boljša učila ima ona za to stroko. Do sedaj učitelj ni imel Bog ve kaj obilice pripravnih šolskih pesni, katere naj vadi svoje učence v šoli. — „Slavček, zbirka šolskih pesmi, uglasbil Anton Nedved, c. k. učitelj godbe“, pa je zdatno pomnožil „tvarino lepega petja“. Najnoveje Nedvedovo delo spada v 3 dele ali stopinje, za 1., 2. in 3. razred národnih šol. Prva stopinja obsega 55, druga 53 in tretja 68 različnih pesmi za šolsko mladino. Pregledali smo kritičnim očesom „Slavčka“ in reči smemo, da je to delo jako skrbno sestavljeno in popolnoma primerno različnim dobam otroške starosti. Besede k pesmicam za vse tri stopinje, od različnih pesnikov, podajajo učeči se mladini obilo gradiva, da se vadi nabožnosti in nravnosti. Obilo je tudi pesmic za razvedrilo in dobro voljo. Njih mnogo podaja mladini gradiva, da se seznani z naravo in nje skrivnostmi. Tudi patriotični duh se v teh pesmicah ne pogreša. A tudi napevi „Slavčka“ se popolnoma zlagajo z duhom, ki iz besed pesmic veje. Priprosti so, vendar se jim takoj pozná mojsterska roka umetnika. Mili in polni čuta so, a zraven pa tudi v najlepšem harmoničnem slogu pisani. Zatoraj se nadjamo, da je ni národne šole po Sloveniji, ki si uže ni, ali pa si še le bo naročila „Slavčka“, ki stane le 70 novcev.

Vrabec.

Iz Vipave. — Dne 30. oktobra je bila letna preskušnja v sadje- in vinorejski šoli na Slapu, pri kateri je bil kot zastopnik deželnega odbora kranjskega navzoč gosp. Karol Dežman iz Ljubljane. Vseh učencev skupaj je bilo o začetku leta enajst, pet v drugem in šest v prvem oddelku, izmed katerih je eden med letom umrl, eden pa je bil v vojake vzet. Učili so se ne le sadje- in vinoreje, ampak tudi kmetijstva sploh in raznih druzib predmetov, kateri so s tem v kateri koli zvezi, in sicer teoretično in praktično, kakor je uže od nekdaj v tem zavodu vpeljano. Pred drugimi se je letos odlikoval J. Gregorič iz Novomesta; zastopnik deželnega odbora ga je v svojem nagovoru tudi posebno pohvalil in vvzgled stavil drugim, katere je k večji marljivosti in pridnosti spodbujal. Ni se pa čuditi, da gre učencem, ki pridejo semkaj iz eno- in dvorazredne ljudske šole, posebno prvo leto malo trdo, saj znajo nekateri komaj brati in pisati, in nimajo nikacega pojma o predmetih, kateri se tukaj učijo, na pr. kemija, fizika i. dr.; veliko bolje izbajajo tisti, kateri so vsaj štirirazredno glavno šolo dovršili, ali celó kak razred realke ali gimnazije. Da se pa občinstvo za šolo vedno bolj zanima, je priča lepo število poslušalcev, kmetskega in gosposkega stanú, ki so bili k preskušnji prišli, pa tudi število učencev, ki raste od leta do leta, in sicer ne le tacih, kateri prosijo za ustanove, ampak tudi plačujočih.

Iz Ljubljane. — Adresna debata v dunajski zbornici poslancev je končana. Zmagala je konservativna večina s svojo adreso do Nj. veličanstva, katero je osnoval grof Hohenwart. Govor Hohenwartov koncem debát beró bralci v današnjem listu; tako izvrstno je izdelan na vse ugovore nasprotnikov, da si ga ne moremo boljega misliti; s zmerno besedo sega jim do kože. — Tako je v zbornici poslancev besedovanje zdaj pri kraji in prestopiti se mora zdaj na dejanje. Dela, dela zdaj pričakujemo od gospoda ministra Taaffe-a, to je, dokazov, da resno hoče izvršiti to, kar prestolni govor povdarja. Obljub ima naša stranka — stranka mirú in sprave — dovolj, zdaj treba, da poslanci te stranke, nasproti svojim volilcem, dobijo tudi garancije, da dosežejo dežele in narodi to, kar jim po ustavi gré. In z ozirom na pravice, po ustavi jim garantirane, je skrajni čas, da grof Taaffe neha biti „Fabius cunctator“ in na ljubo laži-liberalcem ne prezira tega, kar je vlada dolžna storiti veliki večini narodov avstrijskih, ki so zaupljivo na Taafe-ovo stran se vstopili in zahtevajo edino le to, kar jim po naravnem in ustavnem pravu gré. In to ni samo glas nas Slovencev, temveč je glas tudi vseh lojalnih Čehov in Poljakov. Zato „Gazeta Narodova“ po pravici piše, da se ministerstvo s svojim dosedanjim stališčem „nad strankami“ ne bode moglo dolgo več obdržati, ker neprestano omahovanje „sèm pa tje“ uže v taboru avtonomistov nezadovoljnost provzročuje. Ministerstvo mora toliko poguma imeti, da odločno nasproti stopi tako imenovani ustavoverni stranki, da si s tem zopet pridobí zaupanje, katero uže zeló gine.

— (*Iz seje odb. družbe kmetijske.* — Konec.) Dr. Bleiweis poroča, da je gosp. Vičel dodelal po ranjcem gosp. P. Kozlerju osnovane načrte vodnjakov, ki se zdaj uže v Blaznikovi kamnotiskarni risajo in pridejo z dotičnim podukom kmalu v tisek. Odbor gosp. Vičelnu hvalo izreka za lepo vredbo za kmetijstvo jako važnega Kozlerjevega spisa in sklene, naj se natisne s podobami vred v „Naznanilih družbe kmetijske“, zraven tega pa se napravi še posebej 700 iztiskov, da se jih nekoliko brezplačno razdelí med občine, nekoliko pa po prav nizki ceni prodá onim, ki pri napravljanji vodnjakov poduka potrebujejo. — Predsednik baron Wurzbach naznanja, da mu je grof Gustav Auersperg poslal dva spisa o veliki koristi žvepla zoper gnjilobo grozdja, pa tudi krompirja in sadja, katerih eden je bil v letošnjih „Novicah“ uže natisnen, drugi pa o žvepljenji trt se natisne ob pravem času. Odbor sklene, naj se gosp. grofu po pismu izreče zahvala za domoljubno pospeševanje domačih kmetijskih interesov. — Gospod Ogulinov dopis, da, kot zastopnik družbe kmetijske kranjske pri dunajskem vinorejskem zboru, kmalu pošlje poročilo o njem, se je vzel na znanje, kakor tudi poročilo gosp. Vilj. Pfeiferja o davkarskih eksekutorjih. Jedro tega poročila, za katero je bil gosp. Pfeifer od družbe kmetijske naprošen, je po poizvedbah gosp. Pfeiferja to, da ta nova naredba je 1) huda nadloga kmetovalcem, ker vsake kvatre, tedaj tudi takrat, ko nimajo še nobenega pridelka spravljenega, eksekutor terja davek, 2) pa so stroški sedanje izterjatve davkov večji od prejšnjih. — V. Brenner, trgovec s semeni na Dunaji, je družbi ponudil na prodaj semena one nove trave, kateri je ime „reana luxurians“ (reana bohotna, v „Novicah“ uže popisana). Odbor je sklenil, tega semena nekoliko za poskušnjo naročiti, kedar izvé ceno njegovo. — Ker je prečastiti gosp. Škarbina, župnik v Ukvah na Koroškem, ki je zadnja leta naši družbi kmetijski prijazno oskrboval nakúp lepih ukviških ovác, za tifusom umrl, je odbor naprosil gospodarja Erata v Ukvah, da on prevzame zdaj to nalogo, ako zarad goveje kuge bode mogoče, še to jesen ovác iz Koroškega pripeljati na Kranjsko, da jih dobijo ovcerejci. — Dobrodejni družbi Vincencijevi v podporo se je, kakor druga leta, tako tudi letos podarilo 10 mernikov krompirja od pridelka na družbinem vrtu.

— (*Geveja kuga*) na Kranjskem pa tudi na Štajarskem in Hrvaškem pojenjuje. Da bi se bila prikazala v Bevkah pri Vrhniki, kakor se je unidan hrup zagnal, ni res. Vlada strogo izpolnuje dotične postave proti razširjenju te nadloge. In tako je prav. Velikogaberški župan, znani ljubljenec Vesteneckov, je moral, ker je nekemu kmetu svetoval, naj le natihoma zakoplje kužno govedo, plačati 300 gold. kazni v denarji, pa mu, kakor dotičnemu kmetu, po njem zapeljanemu, žuga še druga kazen. Enako kazen s 300 gld. je zadela župana Hessa v Metliki, ki je prestopil ukaze zoper govejo kugo. Zato župani pozor, goveja kuga ni igrača! Tudi na Hrvaškem postopajo energično zoper kugo, zato tudi ondi pojema, ki se je prikazala v 22 krajih. — Dr. Bleiweisov poduk, ki so ga unidan objavile „Novice“ in ga je ponatisnil tudi „Slov. Gosp.“, je družba kmetijska štajerska v nemškem jeziku razglasila v svojem časniku: „der steyer. Landbote.“

Ravnokar nam je iz najboljega vira došlo najnovejše poročilo o stanji goveje kuge na Kranjskem. V Št. Vidu nič novega, zvedeli smo pa iz Št. Vida, da so unidan zavoljo kuge pobito kravo ponoči 4. t. m. izkopali, meso nasolili, kožo pa skrili; Svederca in njegove pomagače je komisija takoj zaprla. V enem prav samotnem hlevu v Javorji občine dobruinske se je kuga prikazala, odkodi le-sem zatrošena, se za gotovo še ne vé; v Martinji vasi okraja litijskega, kjer je kuga uže potihnila, se je zopet prikazala, zatrošena iz Velikega gabra. O ti nesrečni župan ti! V črnomaljskem okraji se je v Malnah blizo Semiča prikazala. Okužene so tedaj zdaj v okolici ljubljanski 2 vasi, v litijskem okraji tudi 2, v novomeškem je okuženih 8, v krškem 5 vasi, v črnomaljskem pa 8 vasí.

— (*V zadnjem zboru društva zdravnikov*) sta vsled vabila mestnega magistrata, naj društvo pošlje dva svoja zastopnika v mestni zdravstveni svèt, bila izvoljena gg. dr. Kar. Bleiweis in dr. Keesbacher, oba mestna odbornika.

— (*Kranjske na novo oživljene gimnazije*) nimamo še, kakor naši časniki poročajo, al upanje je veliko, da jo dobimo, ker so državni stroški za njo z 8000 gold. postavljeni v proračun za l. 1880. Za trdno se nadejamo, da večina državnega zbora ne bo ovrgla vladnega proračuna nasproti nepotrebni kočevski gimnaziji s stroški 11.000 gold. Za gotovo smo slišali, da je tudi nadzornik srednjih šol g. Gnad toplo zagovarjal napravo gimnazije kranjske.

— (*Našim Gorenjcem na čast*) beremo v „Slov. Gosp.“ dopis priprostega kmetiča iz Brašlovic na Štajarskem. On popisuje, kaj je na Kranjskem pri vrlih Gorenjcih lepega videl in skusil, ko je več tednov pri svojih opravkih pri njih bival. „Gotovo smem trditi — pravi — da v vseh strokah gospodarstva razen poljedelstva nas Kranjci prekosijo, posebno v živinoreji, mlekarstvu, sadjereji, čebeloreji, predivstvu itd. Kakor so mi pravili, pripomore k vsemu temu veliko sl. kranjska kmetijska družba. Res je, da tudi naša štajarska kmetijska družba marsikaj storí; ona pošilja potnega učitelja gosp. Klingana, ki podučuje v živinoreji, a kaj pomaga ta teoretični poduk in še ta v nemščini, katere ne razumejo naši kmetje. Opazil sem tudi, kako zeló se kmetje zavedajo svoje narodnosti, pri katerih sem našel vse slovenske časnike. Nemčurčekov je med njimi veliko manj ko pri nas; sedaj neki po zadnjih volitvah v državni zbor so se poskrili kakor ščurki pred lučjo.“ — Tudi v dunajskem kmetijskem časniku „Wien. landw. Zeitg.“ popisuje gosp. P. Radics z veliko pohvalo „sirarstvo v Bohinji“, ter pravi, da Gorenjci, spodbujeni po neutrudljivem župniku gosp. Mesarju in poučeni po Švajcarju gosp. Hitzu, narejajo zdaj uže tako dober sir, da se sme primerjati s švajcarskim in se ga zato uže veliko prodá v Ljubljani, pa gre tudi na Laško itd. Če Bohinjci bodo skušali zmerom dobro in čedalje bolje blagó izdelovati, pridobili si bodo Gorenjci lepega denarca s to novo obrtnijo.

— (*Našemu častitemu pevskemu zboru pro memoria!*) „Novicam“ je iz Sofije došel 15. list bolgarskega nemško-francoskega časnika, katerega izdaja g. Abel Lukšić v glavnem mestu Bolgarije in v katerem je naš velecenjeni rojak prof. Bezenšek Bolgarom posebno priljubljeno, po vse v duhu tega naroda zloženo pesem „Šumi Marica!“ v nemški jezik prestavil, da tako tudi nemškemu svetu kaže, kako lepe pesmi ima tudi slovanski narod bolgarski. Marica — piše prof. Bezenšek — je narodna reka Bolgarov; na njene obale nas posadí ta pesem v prvi vrstici, v drugi vrsti pa slišimo plakajočo vdovo itd. — Ker smo prepričani, da bi čitalničarjem našim pevski zbor ne mogel lahko večega veselja napraviti, kakor s tem, da bi jim v prihodnji zimski sêsoni zapel to narodno pesem v izvirni besedi ali v slovenskem prevodu, in ker smo od druge strani tudi prepričani, da nam častiti naš rojak prof. Bezenšek rad pošlje napev te znamenite pesmi, zato smo napisali to „pro memoria“ našemu pevskemu zboru.

— (*V čitalnici*) na korist nakupa zimske obleke ubogi šolski mladini v nedeljo napravljena veselica je privabila precejšnje število dobrotnikov in dobrotnic, vendar gospé, ki stojijo na čelu tej dobrodeljni napravi, prosijo: „dajte, dajte še!“ kajti uboštva je dandanes toliko, da je groza.

— (*Valvazorja*) 28. snopič se ravno razpošilja, ki nadaljuje knjigo gradov, mest in trgov. V tem zvezku nahajamo zopet 29 lepih podob. Vseh zvezkov bo 80, ki bodo konec tega meseca gotovi in tudi razposlani. To bode gotovo vsem naročnikom všeč, da imajo kmalu imenitno knjigo zgodovine kranjske v rokah. — Ker je še nekaj iztisov čez število naročnikov, opozorujemo posebno zastope mest in trgov, naj si jih naročijo, ker v njih imajo zabilježeno zgodovino svojega mesta ali trga, in pa podobo, kakoršno je pred 200 leti imelo; v nji dalje nahajajo grb (Wappen) mesta, trga, župnije, plemenitašev, škofov itd. Ker se bode imenik naročnikov, kateri se bo knjigi pridjal, kmalu tiskal, naj se urno naročé pri gosp. J. Krajcu v Novomestu, da se morejo še sprejeti v imenik.

— Pod naslovom „*Personalstand der k. k. Behörden und Aemter im Herzogthume Krain*“ za leto 1880. je g. Franc Gerkman na svitlo dal imenik cesarskih, duhovenskih, deželnih in druzih uradov in po njih oskrbovanih naprav na Kranjskem. Gosp. izdatelj je s tem imenikom, ki precej truda stane, vstregel potrebi takega šematizma, ki nam kaže stan službenega osobja gori navedenih oblastev. V prejšnjih časih je c. kr. deželni vlada sama izdajala „Provinzial-Schematismus“; l. 1874. je družba kmetijska ga po spisu nepozabljivega nam gosp. dr. E. Costa pritaknila svojemu koledárju, zadnja leta je knjigar Giontini izdajal koledar, v katerem je, če se ne motimo, tudi gosp. Gerkman objavljal navedeni „Personalstand“. Da je to isto zdaj storil v posebni brošurici, mu bo hvaležen vsak, ki večkrat tacega imenika potrebuje. Da pa bode njegov imenik še bolje ugajal svojemu namenu, treba bode dodati mu vprihodnje še marsikaj, česar zdaj pogrešamo v njem in ga vrediti — se ve da marsikaj nekoliko krajše — po zgledu dr. Costovem za leto 1874. — Cena Gerkmanovemu imeniku je 25 krajc.

— (*Vabilo odbornikom „Matice slovenske“*) v skupščino 29. dne novembra t. l. Dnevni red: 1. Bereta se zapisnika 45. odborove seje. 2. Poročilo tajnikovo. 3. Poročilo odseka za izdavanje knjig (o Matičinih knjigah za to in za prihodnje leto). 4. Poročilo gospodarskega odseka. 5. Razprava raznih Matičinih zadev. 6. Posamesni nasvéti.

— (*Sv. Martin*) nam je — vsaj Ljubljančanom — včeraj naznanil prijetno zimo. V slovenski Volčevi „stoletni pratiki“ nahajamo namreč to le prerokovanje:

Svet' Martin oblačen al' meglen,
Pride zima voljna kot jesen.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Včeraj je zbornica poslancev ugodno ponovila volitev predsednika in podpredsednikov; bili so zopet izvoljeni dosedanji predsedniki. — Nekaka podoba je, da bodo zdaj imenovani še trije ministri namesto provizornih. Ali se bode zgodilo to, kar so nekateri tukajšnji časniki te dni razglašali, namreč, da grof Hohenwart postane minister notranjih oprav, baron Helfert pa nauka in bogočastja, to ni še gotovo. Iskrena naša želja je pač, da bi ta dva možaka dobili na čelo vlade, in grof Taaffe bi si na novo pridobil zaupanje avtonomistov v zbornici poslancev in narodov avstrijskih. V to ime kličemo: amen!

— Odseki razpravljajo zdaj jako marljivo predloge, katere so jim za izdelovanje odločene.

— Menda vstrežemo našim bralcem, če jim skupno objavimo, v katere odseke so poslanci slovenski bili voljeni dozdaj: V adresni odsek: grof Hohenwart, Schneid, — v peticijski odsek: Winkler, — v živinske kuge odsek: grof Margheri, — v bosenski odsek: Hohenwart, — v vojni odsek: Pfeifer, — v odsek za oproščenje od koleka in pristojbin pri zloženji zemljišč: Vošnjak, Herman, — v odsek za zavarovanja: dr. Poklukar, — v odsek za premembo §. 31. postave o zemljišnih knjigah: Herman, — v železniški odsek: Obreza, Gödel, — v odsek za službeno pragmatiko uradnikov: Winkler, Herman, — v odsek za odpravo koleka pri časnikih in koledarjih: Klun, — v davkarski odsek: dr. Poklukar, Nabergoj, — v kazenski odsek: Schneid, Herman, — v budgetni odsek: Hohenwart, Vošnjak, — za zapisnikarja: dr. Poklukar.

— Kakošen strah imajo ustavoverci pred stranko konservativcev (našo stranko), to očitno pred svetom kaže dunajski časnik „Montags-Revue“, kateri ustavoverce pridušuje, naj po vladni predlogi za vojno postavo glasujejo, kajti da je sklep o tej postavi veijaven, treba je, da se postava sprejme z dvetretjinsko večino glasov. „Če ne boste — tako piše gori navedeni časnik svojim ustavovernim pajdažem — glasovali za vladne predloge, zgodilo se vam bo, da pridejo konservativci na krmilo vlade, ki bodo potem federalistično sistemo vpeljali.“ — Minister Taaffe menda ne bode hvaležen tej preodkritosrčni izjavi časnika, ki se dela tako, kakor da bi bil organ sedanje vlade.

— Proračun državnih stroškov in dohodkov za leto 1870., izdelan po začasnem voditelju finančnega ministerstva Cherteku in zbornici predložen, je osupnil obe stranki zborovi, prijatelje in nasprotnike vladne. To ni nikakoršni akt, ki bi nam upanje dal, da se zboljša žalostni stan naših financ; s takimi številkami in tacimi pripomočki se ne ozdravi bolezen naših financ. Da ni mogoče, mahoma vse na boljše obrniti, kar je pregrešil prejšnji državni zbor s svojimi ustavovernimi ministri, to sprevidi vsak, al da se zdravilo ne more začeti samo z novimi davki, pa ne s tem, da bi se zmanjšali stroški, to bi bil moral vendar gosp. Chertek, oče davkarskih eksekutorjev, vedeti. Zmanjkalo bode po tem proračunu konec 1880. leta zopet do 18 milijonov, le o tem se razločuje od proračuna prejšnjega ministerstva, da je ta dolgove delal in s posojili primanjkljej pokrival, gosp. Chertek pa hoče nekatere davke (zemljiških vendar ne) povikšati in še novih, nekaterih prečudnih, davkov vpeljati. Po njegovem proračunu znašajo za leto 1880. državni stroški 414 milijonov in 712.917 gold., dohodki pa 396 milijonov in 664.890 gold. tedaj primankljej 18 milijonov in 44.027 gold. — O novih davkih govorimo kaj več prihodnje.

— Govorí se, da baron Žvegelj namesti grofa Zihy-a pride za avstrijsko-ogerskega poročnika v Carigrad.

Česko. S Prage. — V českem klubu ste se sestavili dve komisiji, ena za politične zadeve, druga pa za narodno enakopravnost, kteri imate sestaviti vse české tirjatve, da jih potem predložé cesarju. Komisija za narodno enakopravnost mora sledeče zahteve sestaviti: o vpeljavi českega jezika v ljudske, srednje šole in urade ter ustanovljenji českega vseučliišča.

— Baron Filipovič, glavni vodja zasedbe Bosne in podmaršal v Pragi, je obhajal 1. t. m. petdesetletnico svojega vojnega službovanja. Slavni general je dobil z vseh strani pozdravov, cesar sam mu je pisal prav prijazno pismo.

Ogersko. Iz Budapešta. — Kraljevinska odbora, ogerski in hrvaški, sta oni dan izrekla, da ostaneta vsak pri svojih zahtevah, nobeden ne mara kaj odjenjati. Najprej imata pregledati skupne račune. Kakor zastopniki hrvaški poročajo, so Magjari o hrvaških zadevah sila slabo podučeni, toraj se bo ta reč še dolgo vlekla.

Angleška. — Z Rusijo in Turčijo se angleška vlada prav hudo gleda. Sultanu je podala nekaj načrtov o reformah v Aziji in če bi se ta branil izvršiti jih, jo je volja odstaviti ga, na njegovo mesto pa posaditi brata njegovega Rechada, ki bi potem vladal pod nadzorstvom Francije, Angleške in Avstrije. Ruski pooblaščenec je bil uže pri sultanu, pravijo, da zavoljo tega, da bi v tej zadregi Rusija pomagala Turčiji.

Iz Bosne. — V Sarajevu je zadnji četrtek fzgm. vojvoda Würtemberg slovesno odprl realno gimnazijo in vojaški penzijonat za dečke. Navzoči so bili vsi vojaški, deželni in duhovenski dostojanstveniki. Vodja realni gimnaziji je dr. Zach, poveljnik vojaškemu penzijonatu za dečke pa nadlajtenant Grivičić.

Iz Carigrada. Carigradski patriarh je priznal neodvisnost srbske cerkve. To je važno v narodnem obziru za Srbe, da bodo neodvisni od grških slovanstvu sovražnih verskih poglavarjev.

Žitna cena

v Ljubljani 12. novembra 1879.

Hektoliter: pšenice domače 10 gold. 7 kr. — banaška 11 gold. 3 kr. — turšice 6 gold. — kr. — soršice 7 gold. 93 kr. — rži 5 gold. 39 kr. — ječmena 4 gold. 39 kr. — prosa 4 gold. 20 kr. — ajde 5 gold. 20 kr. — ovsa 2 gold. 93 kr. — Krompir 2 gold. 76 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.